

„Tervislik ning mitmekesine toitumine gluteenivabalt“

Funktsionaalse toitumise nõustaja

Maire Vesingi

Toitainete defitsiidi põhjused

- ▶ Piiratud tarbimiskäitumine
- ▶ Sooleseina kahjustustest tingitud halb toitainete imendumine

Gluteenivabad retseptid

- ▶ Püütakse kompenseerida kaotatud maitseelamusi
- ▶ Saavutada normaalne konsistents ning hea kerkivus

Gluteenivabade toodete
tervislikkus (pagaritooted,
pastatooted)

Madalam valgusisaldus

▶ Valgu sisaldus väike:

▶ Riis (7,5 g/ 100 g);

▶ Valgurikkad on:

▶ Kaer (16,9 g/ 100 g)

▶ Mais (14,5 g/ 100 g)

▶ Kinoa (14,1 g/ 100 g)

▶ rukkis 14,8 g/100 g

Vitamiinide ja mineraalainete puudus

- ▶ D-, A, E, C - vitamiin
- ▶ B-rühma vit, B12 vitamiin
- ▶ Ca, Fe, Mg (amarant, teff), Zn

B1 vitamiin

- ▶ Päevalille-, mooni- ja seesamiseemned, oad, tuunikala, rohelisted herned, läätsed, sealiha, maapähkel.

Hernekaste

B2 vitamiin

- ▶ Pärm,
- ▶ seened,
- ▶ hautatud spinat,
- ▶ sojaoad,
- ▶ makspasteet,
- ▶ feta juust,
- ▶ mandlid.

Spinatirull

Mandli- ja kookosjahuga gluteeni- ja piimavaba röstsai

B3 vitamiin

- ▶ Maapähklid,
- ▶ seened,
- ▶ avokaado,
- ▶ brokoli,
- ▶ tuunikala,
- ▶ lõhe,
- ▶ kanafilee.

Avokaadomääre

Lõhe-ahjuomlett

Fe - raud

- ▶ Liha,
- ▶ veretooted,
- ▶ läätsed,
- ▶ sojaoad,
- ▶ tofu,
- ▶ Koorikloomad,
- ▶ Munad,
- ▶ Kaer, kinoa

Läätsepada, läätsepallid

Magneesium

- ▶ Rohelised lehtköögiviljad,
- ▶ kõrvitsa- ja päevalilleseemned,
- ▶ mustad oad,
- ▶ Tatar, kinoa

Toortatra puuviljamagustoit

Küpseta tatrajahuga

Šokolaadimuffinid ubadega

A vitamiin (karotiin)

- ▶ Maksapasteet,
- ▶ rohelisted lehtköögiviljad,
- ▶ maguskartul,
- ▶ porgandid,
- ▶ punane paprika,
- ▶ võilillehed

Köögiviljarull

Seemneleivad - toorleivad

Seemneleivad karulaugapestoga

Pesto, suvikõrvitsaspagetid

E vitamiin

- ▶ Rohelised lehtköögiviljad, päevalilleseemned, mandlid, sarapuupähklid, kinoa.

Pähklikook sarapuupähklitega

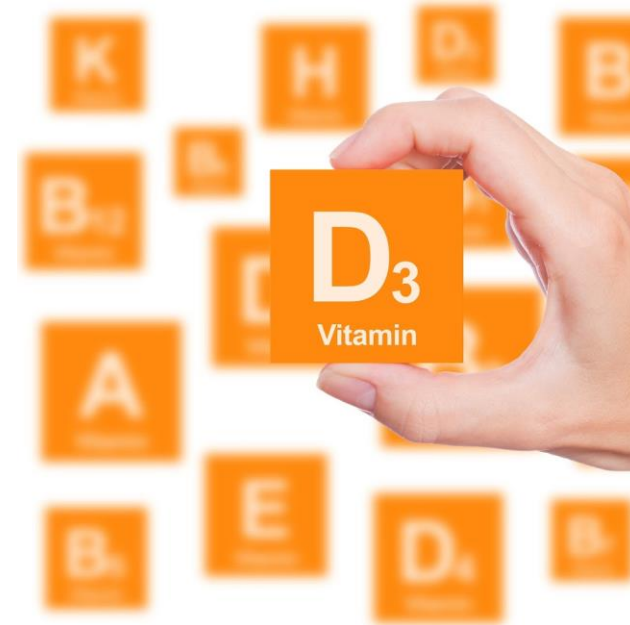
Kinoaküpsised

D-vitamiini vorm, mida soovitatakse lisandina tarbida, on D3 ehk kolekaltsiferool.

(25 mcg, µg mikrogramm = 1000 IU)

- ▶ Optimaalne tase seerumis on üle 75 nmol/L
- ▶ 2016.a.uutes toitumissoovitustes on antud ohutuks suurimaks igapäevaseks annuseks 100 mcg ehk 4000 IU
- ▶ Keskmiseks päevaseks vajaduseks loetakse umbes 50 mcg ehk 2000 IU
- ▶ Kõik ravimitekkelised D-vitamiini mürgistusjuhud, mida esile tuuakse, on olnud seotud D2-vitamiiniga, mitte D3-vitamiiniga.

D-vitamiin

- ▶ D-vitamiin imendub kogu peensoole ulatuses
- ▶ **D-vit defitsiit võib tekkida:**
 - ▶ peensoole haiguste korral,
 - ▶ alkoholiga liialdamisel,
 - ▶ Ca-vaese või kiudaineterikka toidu kestval ja rohkel tarbimisel

D- vitamiini leidumine toiduainetes:

Kalaõlid,

Kalad, kalamari - tursamaksa-
ja sprotikonservikonserv, lõhe,
ahven, koha, vikerforell,
heeringas,

Munakollane,

Määrde margariin

Enamus D-vitamiinist tekib nahas päikesevalguse toimel

Ca-rikkad toiduained

- ▶ Ürdid
- ▶ Seesami-, sinepi- ja linaseemned, *Chia* seemned, köömned
- ▶ Kaneel
- ▶ Nõges, võililled, till, kuiv.porrulauk, pesto
- ▶ Nori vetikalehed,
- ▶ Jaanikaunajahu, kanepijahu, mandlid, mandlijahu
- ▶ Amarant, soja
- ▶ Mandlivõi
- ▶ kuiv. oad, kikerhersed, lambaläätsed, kuiv. mustikad
- ▶ Kala, munakollane
- ▶ Kreeka ja sarapuupähkel
- ▶ <http://tka.nutridata.ee/tka/findCompMostLeast.action>

Porgandi-suvikõrvitsa- õunakook mandlijahuga

Kiudainete puudus

GV dieediga võib olla kaalutõusu risk - kõrge GK

- ▶ Rafineeritud jahude kasutamine - riis, mais ...
- ▶ Tärklised

Glükeemiline koormus

- ▶ GK näitab, kui kiiresti imenduvad toidus olevad süsivesikud vereringesse. Lisaks arvestab GK toiduainest imenduvate süsivesikute kogust ja toiduportsjoni suurust.
- ▶ Madala GK - kaer, täisterariis, tatar, kinoa, ja amarant

Süsivesikud

- ▶ Tärklis - 80%
 - ▶ Suhkur - 10 %
 - ▶ Kiudained - 10%
-
- ▶ imenduvad süsivesikud =
süsivesikud kokku - kiudained
Kaerakiud = süsivesikud kokku 88,3 g -
kiudained 86,3 g = 2 g

Päevas peab täiskasvanud inimene saama 25-35 g kiudaineid, sõltuvalt päevasest energiavajadusest (ca 13 g kiudaineid 1000 kcal kohta).

Kiudainete leidumine:

- ▶ köögiviljades,
- ▶ kaunviljades,
- ▶ puuviljades,
- ▶ täisteratoodetes,
- ▶ leidub enim taimede koortes ja teistes tugevakoelistes osades ning terade ja seemnete kestades

▶ [Nutridata.ee](https://www.nutridata.ee)

- ▶ Kiudainerikkaid toite süües on oluline tarbida ka piisavalt vedelikku, kuna kiudained seovad endasse vett, mistõttu suureneb toidu mass maos ja täiskõhutunne tekib kiiremini
- ▶ Inimene saab piisava koguse kiudaineid, kui tarbida päevas 5-7 portsjonit köögivilju, 4-5 portsjonit puuvilju ja marju ning 4-6 portsjonit täisteraviljatooteid.

Kaerakiud

- ▶ Kaera tuuma osad, mis ei sisalda valku
- ▶ 86,3 g/ 100 g

Psyllium

Kuulub Plantago teeleheliste perekonda.

85 g kiudaineid/ 100 g

Süsivesikutevaesed kuklid psylliumiga

Mahe toortatrakliid

- ▶ 82 g/ 100 g
- ▶ Valmistatud toortatrakestest

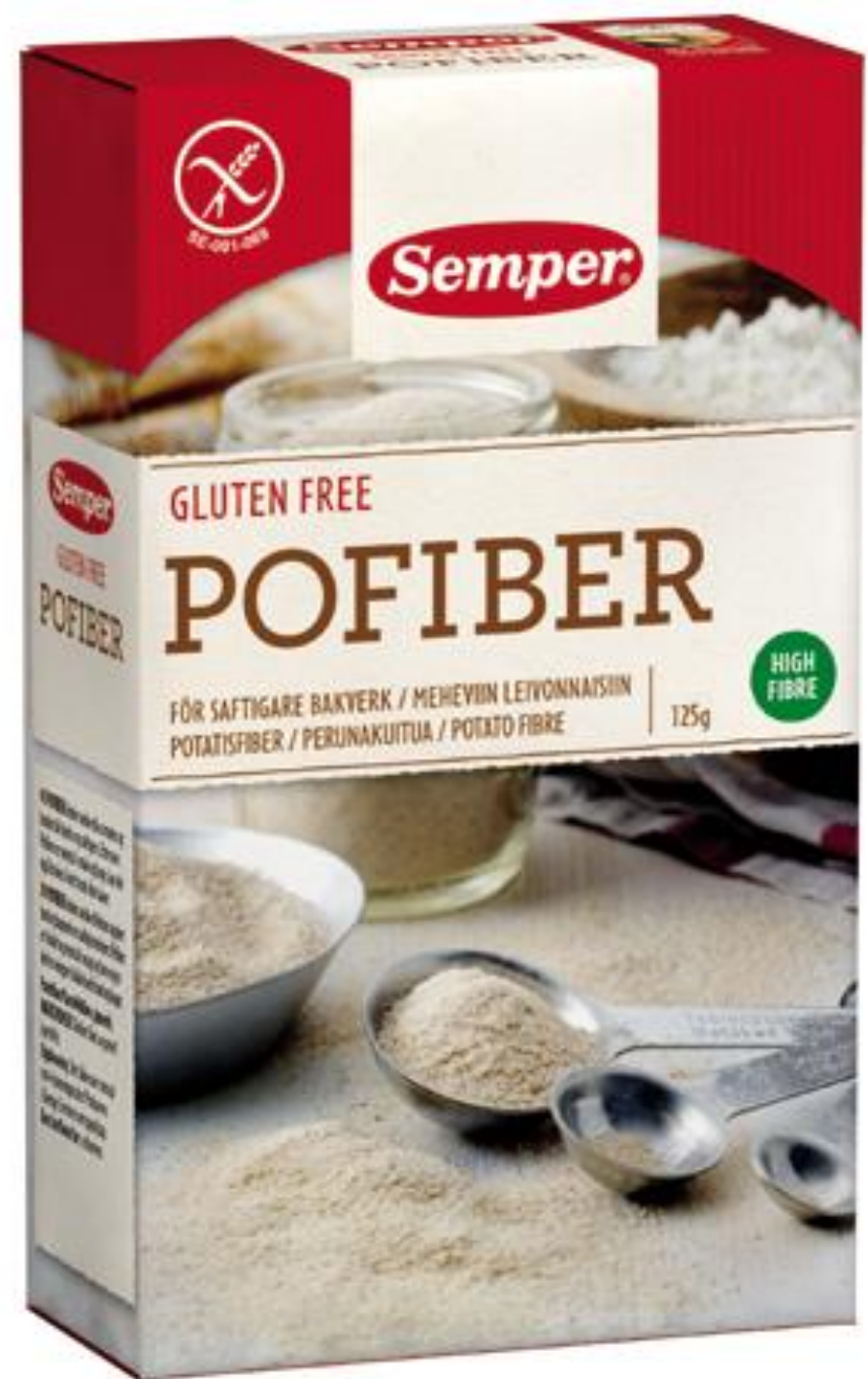

Pofiber

Spetsiifilise tootmismeetodi abil, milles ei kasutata keemilisi aineid, puhastatakse kartul tärklisest ja kuivatatakse tema viljaliha, mis seejärel peeneks pulbriks - pofiberiks - jahvatatakse.

65 g kiudaineid/ 100 g

Toored kakaooad
32,7 g kiudaineid
(lisaks Ca, Mg, Fe)

Kasuta gluteenivabasisid täisteraviljatooteid

Snäkkideks kasuta tooreid köögivilju

„Figuurisõbra krõpsud“

**Lisa kaunvilju või
köögivilju
hakkliharoogadele.**

Pikkpoiss ubadega

Hakklihapallid aedubadega

Kasuta küpsetistes kaunvilju

Kartul, porgand, suvikõrvits taignas

Lillkapsast pitsapõhi

Lillkapsa-puljongi kaste

Kaste kõrvitsast või tomatist purki

Ära keeda köögivilju
päris pehmeks

Valmista taimseid spagette suvikõrvitsast

Lisaks kiudainetele
vähendab valgu ja rasva
lisamine toidu üldist
glükeemilist toimet

Kiudainete-, valgu-, vitamiinide- ja mineraalainetesisalduse suurendamiseks ning küpsetiste struktuuri parandamiseks on soovitatav lisada taignale

- ▶ Oapüreed
- ▶ Läätsepüreed
- ▶ kikerhernepüreed

Riivitud kõrvitsat

Riivitud peeti

- ▶ **Puuviljapüreed**
 - ▶ **Õun, pirn, banaan**
 - ▶ **mango**
- ▶ **Ploomimoos šokolaadikoogis**

► Lisa taignale
seemneid,
kliisid,
täisterahelbeid,
köömneid

Rikasta putru Ca- ja
oomega-3 rasvhapete-
rikaste toiduainetega
lisades pudrule
pähkleid,
mandlilaastusid,
maitsetaimi,
kõõmneid,
mitmesuguseid
seemneid,
idandeid

Valmista gluteenivaba müsli ise

Kinoasalat

Valmista pannkook ahjus

ÜHE MUNA ASENDAMINE KÜPSETISTES

 <p>MAAPÄHKLIVÕI 3 SPL</p> <p>KÜPSISED</p> <p>ŠOKOLAADI- KOOGID</p> <p>KOOGID</p>	 <p>BANAAN 0,5 TK</p> <p>KÜPSISED</p> <p>ŠOKOLAADI- KOOGID</p> <p>KOOGID</p>	 <p>AVOKAADO 0,25 TK</p> <p>KÜPSISED</p> <p>ŠOKOLAADI- KOOGID</p> <p>KOOGID</p>	 <p>ÕUNAMOOS 60 ML</p> <p>KÜPSISED</p> <p>ŠOKOLAADI- KOOGID</p>	 <p>VALGE VEINI ÄÄDIKAS 1 SPL + 1 TL KÜPSETUSPULBRIT</p> <p>PANNKOOGID</p> <p>KOOGID</p>
 <p>CHIA SEEMNED 1 SPL + 40 ML VETT</p> <p>KÜPSISED</p> <p>ŠOKOLAADI- KOOGID</p>	 <p>LINASEEMNED 1 SPL + 40 ML VETT</p> <p>KÜPSISED</p> <p>ŠOKOLAADI- KOOGID</p>	 <p>AQUAFABA E. KIKERHERNE- VEDELIK 3 SPL</p> <p>MUFFINID</p> <p>BESEED</p>	 <p>KIKERHERNE- JAHU 3 SPL + 40 ML VETT</p> <p>MUFFINID</p>	 <p>MAISITÄRKLIS 2 SPL + 40 ML VETT</p> <p>KOOGID</p>

Ilma munata pannkoogid

Sööge koos perega.
Lapseeas omandatud
toitumisharjumusi on väga
raske hilisemas elus
muuta.
Head isu!

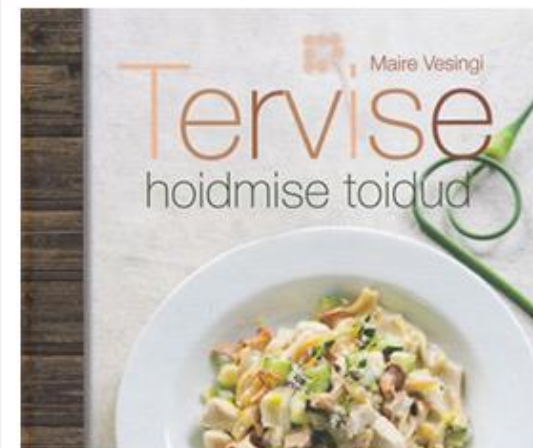
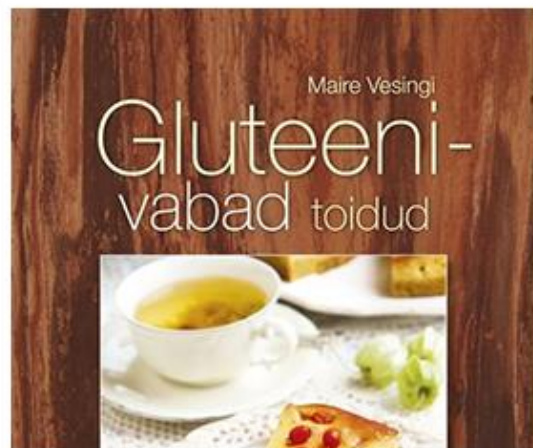

Eritoitumine

Eritoitumise all käsitleme erinevaid toiduallergiaid ning toidutalumatusi, diabeeti ning taimetoitlust.

Lugemissoovitus

The background features abstract, overlapping geometric shapes in various shades of green, ranging from light lime to dark forest green. The shapes are primarily triangles and polygons, creating a dynamic, layered effect. The overall composition is clean and modern.

Täna kuulamast!

maire.vesingi@gmail.com

www.eritoitumine.ee